

מה הקשר בין ימנים לצד ימין?

בלדד שלום, למה בפוליטיקה השמאל מזוהה עם נכונות לויתורים מופלגים בענייני הארץ והימין מזוהה עם סירוב עיקש לוותר על משהו? מאיפה ההבחנות ל"ימין" ו"שמאל" הגיעו? מהידידים?

אליאב

אליאב היקר,

אין קשר ליריבים. המנהג הזה, לקחת דבר מורכב כמו דעות של אנשים ולהלק אתו בצורה שרירותית לשני קטבים, עתיק ביותר, אך השמות "ימין" ו"שמאל" בהקשר פוליטי חדשים יחסית, ומקורם באסיפה שילדה את המה"פכה הצרפתית.

השנה היא 1789. המצב בצרפת קשה. משבר כלכלי. אנשים רעבים. המלך מכנס ועידה שבה מיוצגים שלושת המעמדות של צרפת: כוהני הרת, האצולה, והמעמד השלישי - כלומר כל האזרח. שני המעמדות הראשונים, שנמצאים בשלטון, אינם חפ"צים בשינוי. יש הרבה דיבורים, ומסקנות, ואולי אפילו לקחים, אבל איכשהו המעמד השלישי עדיין נרדף. ובתגובה קמה אסיפה לאומית של המעמד השלישי.

באסיפה הזו נאמני המלך והדת התגוררו מימין לנשיא ואלו שראגו לפשוטי העם התגוררו משמאלו. נראה שלא היה פה תכנון מראש. מישהו פשוט בחר צד.

בישראל השמאל דווקא נתפס לאורך שנים כאליטיסטי, בעוד שהימין זכה מסורתית לתמיכת פשוטי העם. אולי זה כי אצלנו פשוטי העם, שממנה צמח הממשל, הוא זה שצריך להקדיש את כוחותיו בדאגה לפשוטי העם בעוד

הימנים התנגדו לעניין הצדדים, אך לש"ווא. המונח הגיע לעיתונות, ומשם אליך. באיזשהו שלב, דרך אגב, המלך פשוט סגר להם את אולם האסיפה. במקום להתקפל וללכת הביתה, חברי האסיפה התיישבו במגרש הטניס המלכותי ונשבעו להמשיך ולקיים אסיפות עד שהמצב יישנה, ולא דקה אחת קודם. המהפכה שני בעה מהנחישות שלהם היתה מרחק רמים נורא כל כך שעד היום מליכים מפתחים להרים את הראש, שלא יקצצו אותה. לימים, הרבה גופים פוליטיים חולקו לימין ולשמאל. באופן כללי, הימין מייצג את המעמד השלישי, שמרוצה מהמצב הקיים, ולכן הוא שמרן ומסורתי; והשמאל הוא זה שרואה לפשוטי העם ולמנוצלים, ולכן לעיתים קרובות הוא מהפכני. אך זו רק הכללה. אין חוקים אמיתיים.

אצלנו לדוגמה, היפוך תפקידים. השמאל נתפס לאורך שנים כאליטיסטי,

בעוד הימין זוכה באופן מסורתי לתמיכת פשוטי העם. אולי זה כי אצלנו הנושאים החברתיים תמיד נדחקו לשוליים מפני הביטחון. לשמאל, שחרת את השוויון על גגו עוד ב-1789, לא היה זמן לדאוג לעניינים רבים מהחוקרים את מדעי המדינה טוענים שההולקה לימין ושמאל כבר לא משמרים את ההבדלים. הנושאים המרכזיים היו מורכבים יותר ויש ימין ושמאל. יש אנשים, ולאנשים יש דעות. וגם נטייה לפשט דברים ולקטלג אותם לפי סטריאוטיפים וסטיגמות. נכון, זו בסך הכל הדרך שבה המוח שלנו עובד, אבל זו גם הדרך המלך לעיוות הצדק. אולי דווקא בפוליטיקה מן הראוי שנייהר קצת יותר ונתחיל לבחון את משרתי הציבור לפי מעשיהם, ולא לפי השתייכות דמונית לאיברי גופו של נשיא האסיפה הלאומית בצרפת.

שאלות לבלדד השוחי: askbildad@callist.co.il

למי הזקנה תכאיב יותר?

צונאמי הפנסיונרים החל באמריקה, ומאיים לשנותה

האהרה צובטת הלב מפרק ע"א בתהילים, "אל תשלי כני לעת זקנה, ככלות כוח אל תעזבני", כאילו כוונה אל תקופתנו. חוסר הסבלנות של הדור הצעיר כלפי קשישי הוא תופעה אנושית נפוצה, אבל התופעה הזאת תיעשה יותר ויותר נפוצה עם התחזקות המגמה הדמוגרפית: במדינות העולם המערבי, וגם אצלנו, נולדים פחות ומאריכים ימים יותר. שכבת הוויק נים הולכת ומתעבה, וצריכה להישען על עוד ועוד תשומת לב ופרנסה, בעוד המסד של בני הגיל המפרנס הולך וצר. השלכה לעת זקנה הולכת ונהפכת לסכנה מוחשית, ולמעשה להחלטה אקטוארית.

האיטיריקון כריסטופר באקלי הציע בסרקום להקים מפעל לאומי שקדם התאבדות של קשישים תמורת תגמול כספי למשפחותיהם. הבדיחה לא מצחיקה, אבל כך גם הבדיחה

שות יצאו ממש באחרונה. בספרה החדש "חדש לשיטון" מתארת מאיה ערד, מחבי רת רבייהמכר "מקום אחר ועיר וזה" ו"ש" בע מידות רעות", את תהליך ההדוקנות של זוג ישראליים לשעבר במקום מושבם בקמפוס אוניברסיטאי בגולה. זהו ספר עצוב החופר בחלכי הרוח ובמצבים המי גוחכים שהזקנה מטילה על מי שזוכה בה. הוא מזכיר לקוראיו שהימים ארוכים אינם בהכרח פרס. גיבורי הספר מתמודדים עם משא צרות שלם, שכולן מסונגות ומועצי מוות דרך הפריזמה של חוויית ההדוקנות. המסר המרגש והעצוב של הספר הוא שה זקנה היא תשלום על אריכות ימים.

ספר אחר לגמרי יצא באחרונה מאוניברסיטת ייל. "Losing It", של הווי קר הוויק וויליאם איאן מילר, מתאר את תהליך ההדוקנות מנקודת מבט אישית. תורת הספר "מאבד את זה", או בתרגום עדין פחות "הלך עלי", רומזת לשאלה שזקנים רבים שומעים בסביבתם: כמה ממנו נשאר. כמה זמן יישאר צלול. האם הביטחון העצמי והעצמאות כבר אבדו והוא חוזר להיות ילד. או אולי מוטב לשלול ממנו העצמאות כדי להגן עליו מפני עצמו.

מלכד הכאבים וההתרופפות הפיזיות המשפילה שהמודרנים חווים בכל איברי גופם, הזקנה קופצת גם על היכולות המי נטליות. הויכוח אינו מה שהיה ויכולות החישוב והריכוז מתעמעמות. מילר, בסי פרו, מתאר את רשימת המכלול הרפואית הזאת מהצד האנושי, הספרותי. הוא כותב בעודו ניצב בנקודת תצפית שבה כבר אפשר לחוש את הזקנה מיד ראשונה, אך עדיין להביט רחוק בחדות, אל תרבויות

העמים וספרותם, ולהציג ניתוח נכון שמוליד ספר מהנה, חרף החוויה הקשה שבה הוא עוסק.

הספר השלישי הוא רומן סאטירי של כריסטופר באקלי, "Boomsday". באקלי, שהתפרסם בארצות הברית כמחבר סאטירות פוליטיות, מציע פתרון מעולם הפנטזיה למשבר האקטוארי שהדוקנות הוא מוכיח בומרס מביאה עמה. מה יקרה, שואל באקלי, אם יקום מפעל לאומי שי קדם התאבדות מרצון של קשישים, בת מורה לתגמול כספי ענקי שימומן מה חיסכון הגרול של הוצאות הטיפול בהם בזקנתם? רבים לא יצחקו מהבדיחה, אף על פי שהיא מזכירה את המלצות של הסאטיריקן בן המאה ה-17 ג'ונתן סוויפט לפתור את בעיית העוני על ידי אכילת העניים. על הזקנים, אלה שהם החלשים ביותר ורבייהזוכיות ביותר, לא מתברחים כד, אבל אחרים לוחשים לעצמם שהעקה הכלכלית שהדוקנות העולם תביא איתה תהיה קשה גם היא. ואין הנחטה שדרות ה"X וה"Y ישמרו אמונים לכלל ה"אל תשליכני".

זקנה היא מחלה כרונית, חשוכת מרפא, ובעתות שלום ושגשוג נרמה כאילו היא גם מידבקת. שלושת הספרים האלה הם סנוניות ראשונות שמבשרות על אחד הנושאים המרכזיים בעידן הבא. שניים מהם עדיין יכולים להרשות לעצמם להיות מצחיקים. ולמה לא? יש גם פנים משעשעות לבעיה העמוקה הזאת. ■

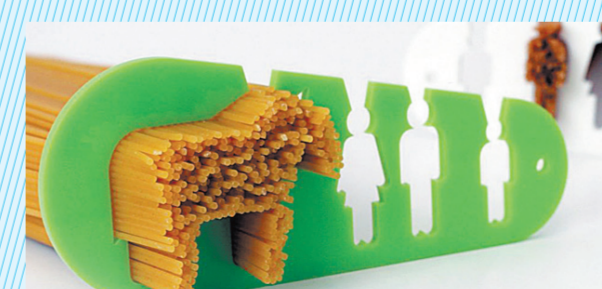
רפואי רפאלי הוא ראש מרכז שניא לחקר האינטרנט באוניברסיטת חיפה sheizaf.rafaeli.net

1

היקום: לא מובן ברובו
פיזיקאים אוהבים לחשוב על היקום שלנו כתוצר של שרשרת אירועים שמציינים לחוקי הטבע - גם אם עדיין אי אפשר להסביר את שרשרת האירועים הזאת כמו שצריך. אבל הטרנד הזה, מסביר הפיזיקאי אן לייטמן, נמצא בדרך החוצה. עוד ועוד מדענים מובילים מבינים שאין דרך אחת להגדיר את מה שקרה כאן בראשית ימי הקוסמוס, אלא כתאונה אחת גדולה ומקריית שלעולם לא נוכל להסבירה. קריאה מרתקת באדיבות "Harper's Magazine".

<http://is.gd/yidkdi>

2

למטבח: פסטומטר
פסטה היא עניין מסוכן. אפשר בקלות לבלש כמות כפולה מהדרוש ולאכול הכל כי ככה זה עם פחמימות. הפתרון המשגע: סרגל מדידה תוצרת איסלנד שממצה את כמות האטריות הנדרשת לילד, אבא ואמא, ובמידת הצורך גם סוס. אבל לא כדאי להתרגל למידה הזאת. 12.90 יור.

<http://is.gd/9ppf7o>

3

משחק: מותג הזיכרון
אוהבים תאגידים? מצוין. Brain Memory הוא משחק זיכרון מבוסס מוחים מפורסמים, שנלווה לו טוויסט קטן. במקום הלגו המפורש של כל מותג יש רק רמזים גרפיים ומילוליים, כך שלמשחק נלווה גם אלמנט של זיהוי המותג המפורש, מפארי עד סטארבקס. מתנה חמודה לתלמידי מינהל עסקים וכו' ב-15 יור.

<http://is.gd/9ztYzu>

4

בריאות: רובוידאטה
רובוטית הדיאטה האישית Autom נראית בהתחלה כמתיחה, אבל כנראה מדובר במוצר אמיתי, עם אנשים מ-MIT מאחוריו. מסך המגע שלה מאפשר להזין נתונים על תזונה וכוסה, ולקבל ממנה הנחיות ומילוח עידוד. 200 דולר עבור הרובוטית ועוד 20 דולר לחודש דמי תמי.

<http://myautom.com>

5

ספר: מד מן האמית
בתזמון מושלם עם תחילת העונה החמישית של "מד מן" יראה אור במרץ הקרוב גם אלבום מהודר בעל שני חלקים בהוצאת Taschen, המאגד את מיטב שלטי החוצות והמודעות מתור הזהב של הפרסום האמריקאי בשנות החמישים והשישים. אתם יודעים למה לצפות: גברים בחליפות, נשים בתסרוקות משגעות, המצאות משופשות ופוטוריזם משעשע. 35 ליש"ט.

<http://is.gd/hsfBAy>

לאיפון: תמונות מהעבר

אפליקציית הצילום "היפוסטטיק" היתה חלוצת האופנה של מתן מראה רטר דהוי לתמונות שצולמו בסמארטפון. האפליקציה החדשה Disposable מחזירה אותנו, בצעד די מבריק, לימים שבהם נדרשנו לצלם עד תומו סרט של 24 תמונות, לפני שאפשר היה לפתח ולראות מה יצא. המגבלה המלאכותית הזאת משנה את אופן השימוש, ויוצרת דפוס צילום חדשיש ומרגש. חייב.

<http://is.gd/Af0bNK>

7

גאדג'יט: לייקה חדשה

יצרנית המצלמות הגרמנית Leica תוציא בחודש הבא את ה"בייבי החדשה שלה, V-Lux 3, פרי שיתוף הפעולה האסטרונומי שלה עם פנסוניק. הדגם חדש מגיע עם עדשה סופר-טלפוטו, שמאפשרת זום אופטי משופר. היא יודעת לצלם גם וידיאו ברמה גבוהה, והמחיר שלה צפוי לנוע סביב 700 ליש"ט.

<http://is.gd/QjHoKp>

